

Norges Høyesterett - HR-2009-2379-A - Rt-2009-1619

Instans	Norges Høyesterett - Dom.
Dato	2009-12-21
Publisert	HR-2009-2379-A - Rt-2009-1619
Stikkord	Forsikringsrett. Yrkesskadeserstatning. Personskadeserstatning.
Sammendrag	En langtransportsjåfør var påført skade voldt ved streptokokk A-infeksjon som følge av et myggstikk. Høyesterett anså tilfellet å ligge innenfor rammen «i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden» etter yrkesskadeserstatningsloven § 10, men etter en totalvurdering kom retten til at et myggstikk med påfølgende smitte ikke er en arbeidsulykke som kan gi grunnlag for yrkesskadeserstatning etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum.
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2007-158005 - Borgarting lagmannsrett LB-2008-111441 - Høyesterett HR-2009-2379-A, (sak nr. 2009/1040)), sivil sak, anke over dom.
Parter	A (advokat Thomas Christian Wangen) mot Yrkesskadeforsikringsforeningen (advokat Børre Lid).
Forfatter	Matheson, Indreberg, Flock, Øie, Gjølstad.

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder krav om personskadeserstatning etter yrkesskedeforsikringsloven. Spørsmålet er hvorvidt skade voldt ved streptokokk A-infeksjon som følge av et myggstikk, kan anses som forårsaket av en arbeidsulykke i lovens forstand.
- (2) A arbeidet i 2004 som langtransportsjåfør. Den 30. juli 2004 kjørte han gjennom Belgia i retning Norge med returlast fra Antwerpen. Det var varmt, og A kjørte derfor med åpent vindu. A har forklart at han denne dagen fikk et myggstikk på høyre arm som han klødde på. Noe senere på reisen følte han seg døs og slapp. Etter at kjøretøyet var lastet av i Oslo den 1. august, la han seg til å sove i bilen. A ble etter nærmere ett døgn vekket av en kamerat. Han var da i en dårlig forfatning og ble brakt til Oslo legevakt. Der ble han straks henvist til Rikshospitalet for øyeblikkelig hjelp på grunn av høy feber og hevelse i armen.
- (3) A fikk påvist streptokokk A-infeksjon og nyresvikt. Den 2. august ble han operert på grunn av mistanke om bløtdelsinfeksjon. Etter operasjonen ble han lagt i respirator og overført til Universitetssykehuset i Tromsø. Han ble tatt av respiratoren den 17. august 2004.
- (4) A har etter hendelsen fått konstatert kronisk nyresvikt som følge av infeksjonen. Han har også fått kroniske plager, som nedsatt kraft i høyre arm og i høyre ben/fot. Sensibiliteten i høyre arm er dessuten nedsatt, og han fryser lett.
- (5) Trygdekontoret i X godkjente ved vedtak 28. oktober 2004 As skader som yrkesskade. I vedtaket er skadens art beskrevet som «Insektbitt med akutt forgiftning».
- (6) As arbeidsgiver hadde ikke tegnet lovpålagt yrkesskedeforsikring etter yrkesskedeforsikringsloven § 3. A fremmet derfor krav om yrkesskadeserstatning mot Yrkesskedeforsikringsforeningen, slik lovens § 7 jf. § 5 gir anvisning på. Foreningen mente A ikke hadde vært utsatt for noen yrkesskade og avslo kravet. A reiste deretter søksmål for Oslo tingrett, som den 20. juni 2008 avsa dom med slik domsslutning:
 - «1. Yrkesskedeforsikringsforeningen frifinnes.
 2. A dømmes til innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse å betale kr 90.000 - nittitusen - i saksomkostninger til Yrkesskedeforsikringsforeningen, i tillegg til salær til rettsoppnevnt sakkyndig kr 32.955 - kronertrettitotusennihundreogfemtifem/00.»
- (7) Tingrettens dom ble anket til Borgarting lagmannsrett, som den 20. april 2009 avsa dom med slik domsslutning:
 - «1. Anken over tingrettens dom, domsslutningen punkt 1, forkastes.
 2. Hver av partene bærer sin omkostninger for tingretten og lagmannsretten.»
- (8) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen og bevisvurderingen.
- (9) For Høyesterett har det vært fremlagt skriftlig forklaring fra A, samt erklæring fra professor i indremedisin og infeksjonsmedisin, Pål Aukrust, Rikshospitalet.
- (10) Det er på det rene at insektet som stakk A, ikke var bærer av den smitte som medførte infeksjonen. Ankemotparten bestrider likevel ikke at den skade som A er blitt påført, står i årsakssammenheng med dette insektssticket ved at sticket dannet inngangsporten for smitte. Hvorvidt A ble påført sticket i arbeidstiden, er imidlertid omstridt.
- (11) Videre er partene enige om at et insektsstikk isolert sett er en «skade» i yrkesskedeforsikringsloven § 10's forstand, men uenige om hendelsen er av ulykkesartet karakter.
- (12) For det tilfellet at Høyesterett skulle komme til at det foreligger ansvar, er spørsmålet om erstatningens størrelse ikke omtvistet. For øvrig står saken i samme stilling for Høyesterett som for lagmannsretten.
- (13) Den ankende part - A - har i det vesentlige anført:
- (14) Lagmannsretten har korrekt lagt til grunn at A ble påført et insektsstikk i arbeidstiden mens han kjørte gjennom Belgia. Det må i alle fall anses som sannsynliggjort at han ble stukket en eller annen gang under gjennomføringen av transportoppdraget. Det kan for dekningen ikke spille noen rolle om sticket ble påført mens A hadde pålagt hviletid etter forskrift om kjøre- og hviletid.
- (15) A gjør gjeldende at sticket fra myggen og den påfølgende infeksjonen til sammen må bedømmes som en ulykkesartet hendelse som er dekningsmessig som «arbeidsulykke» etter yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a, jf. folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum. Lagmannsrettens rettsanvendelse er derfor feil når det i dommen sies at man ved

vurderingen av om det i dette tilfellet foreligger en arbeidsulykke, må se på hendelsen med myggsticket i seg selv, og ikke trekke inn den senere streptokokk A-infeksjonen og nyresvikten. Sticket fra myggen og infeksjonen gjennom smitte fra streptokokk A-bakterier, er begge nødvendige betingelser for skadeforløpet.

- (16) Synspunktet endres ikke av at Høyesterett i HR-2009-2191-A, (sak nr. 2009/880), - avsnitt 22 uttaler at påføring av smitte vanligvis mangler det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Det fremgår av dommens avsnitt 24 at også smitte unntaksvis vil kunne omfattes av reglene om arbeidsulykke dersom påføringen skyldes en ulykkesartet hendelse, for eksempel et sprøytstikk.
- (17) A gjør gjeldende at det ikke er holdepunkter i rettskildematerialet for en prinsipiell avgrensning mot at smitte som følge av et stikk fra et insekt, ikke er en ulykkesartet hendelse. Spørsmålet om det foreligger en ulykke vil etter As oppfatning heller ikke stå og falle med om sprøytespissen eller insektet som lager sticket og lesjonen i huden, bærer med seg smitten eller ikke, men om sticket eksponerer for adekvat skadefølge. Det er i så måte sticket som er startpunktet for en ulykkeslignende begivenhetsrekke.
- (18) Det avgjørende må være hvilken type av hendelser som arbeidstakeren kan forvente seg i vedkommende yrke. Hendelser som ligger utenfor hva som kan forventes, vil etter Rt-2006-1642 - fotballspillerdommen - kunne være dekket. A gjør gjeldende at et myggstikk med påfølgende alvorlig streptokokk A-infeksjon, ligger utenfor hva han kunne forvente under sin yrkesutøvelse.
- (19) For det tilfellet at hendelsen ikke bedømmes som plutselig og uventet etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum, må hendelsen anses som ulykkesartet etter det avdempede ulykkesbegrepet i § 13-3 annet ledd annet punktum. Her blir konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører påkjenning og belastning som er usedvanlig i forhold til hva som er normalt i vedkommende arbeid, likestilt med arbeidsulykke.
- (20) Når uhellet først var ute, følger skadeforløpet hos A læreboka for utviklingen av en streptokokk A-infeksjon sekundært til et infisert myggstikk. Kravene til adekvat og påregnelig årsakssammenheng mellom hendelsen og skadefølgen er derfor oppfylt. Dette gjelder selv om forløpet var sjeldent.
- (21) Den ankende part har nedlagt slik påstand:
«1. Yrkesskadeforsikringsforeningen ved styrets leder er erstatningsansvarlig etter yrkesskadeforsikringslovens § 11 første ledd a) for As nyre- og nerveskader.
2. Yrkesskadeforsikringsforeningen ved styrets leder dømmes til å erstatte A/det offentlige sakens omkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.»
- (22) Ankemotparten - *Yrkesskadeforsikringsforeningen* - har i det vesentlige anført:
- (23) Lagmannsrettens dom er korrekt.
- (24) Spørsmålet om det foreligger en arbeidsulykke må bedømmes uavhengig av at hendelsen fikk den aktuelle skadefølgen. Lagmannsretten har foretatt en riktig rettsanvendelse når den har sett på hendelsen med myggsticket i seg selv, og ikke trukket inn den senere streptokokk A-infeksjonen og nyresvikten.
- (25) Både smitten og myggsticket er ytre hendelser. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig til å gjøre hendelsene til arbeidsulykker i lovens forstand. Det følger av Høyesteretts avgjørelse i sak HR-2009-2191-A avsnitt 22 at smitte i seg selv mangler ulykkesmoment. Det er ut fra vanlig språkbruk heller ikke naturlig å karakterisere et insektsstikk som noen ulykkesartet hendelse.
- (26) Smitte kan etter den nevnte avgjørelsen bare være omfattet av reglene om arbeidsulykke dersom påføringen skyldes en ulykkesartet hendelse, for eksempel et sprøytstikk. Det er ikke under noen omstendighet situasjonen i saken her, der myggen ikke var bærer av smitten.
- (27) Det følger av Rt-2006-1642 avsnitt 36-37 - fotballspillerdommen - at risikoer som er et resultat av den ordinære utførelsen av arbeidet, faller utenfor yrkesskadedekningen.
- (28) Det er vanskelig å se at arbeidsgiver skal ha risikoen for skadefølgen av et myggstikk påført i arbeidstiden. For en langtransportsjåfør har et myggstikk i så måte intet med arbeidets risiko å gjøre. Et myggstikk kan ikke være uventet for en som i sin arbeidssituasjon kommer i kontakt med friluft.
- (29) Dette endres ikke av at det i Rikstrygdeverkets rundskriv til folketrygdlovens kapittel 13 heter at selv om lynnedslag, insektsstikk og hundebitt ikke er vanlige bedriftsulykker, «vil de kunne anses som arbeidsulykker i lovens forstand dersom de inntreffer i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden».
- (30) Bedømmelsen endres heller ikke av at trygdekontoret i saken her har godkjent skaden som yrkesskade

etter folketrygdloven. Godkjenningen kan bare forstås i lys av at trygdekontoret feilaktig har lagt til grunn at A ble smittet av selve insektssticket.

- (31) Hendelsen er ikke av en karakter som er omfattet av det avdempede arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 annet ledd annet punktum.
- (32) Dersom sticket og smitten likevel skulle bli bedømt som en ulykkesartet hendelse etter yrkesskadeforsikringsloven, gjør ankemotparten gjeldende at lagmannsretten har bedømt bevisene feil når den er kommet til at det er sannsynliggjort at A ble stukket av myggen mens han kjørte bilen. Det hevdes at en slik bevisvurdering er uforenlig med flere motstridende opplysninger i As forklaringer og øvrige begivenhetsnære bevis.
- (33) Under enhver omstendighet gjør Yrkesskadeforsikringsforeningen gjeldende at en langtransportsjåfør ikke er dekket av forsikringsordningen i den pliktige hviletiden av et transportoppdrag, med mindre han i denne perioden særskilt utfører oppdrag for arbeidsgiveren. Det er mer sannsynlig at A ble stukket i hviletiden enn mens han kjørte.
- (34) Yrkesskadeforsikringsforeningen gjør atter subsidiært gjeldende at det ikke foreligger adekvat årsakssammenheng mellom myggsticket og skadefølgen. Selv om skaden i henhold til spesialisterklæringen er en kjent følge når streptokokkinfeksjonens kjedereaksjon først starter, må følgene av arbeidsulykken - et myggstikk - likevel anses for å ha utviklet seg på en ekstraordinær og uventet måte. Skadefølgen er med andre ord for fjern og avledet i forhold til et myggstikk, selv om den i og for seg er kjent som et mulig utfall.
- (35) Ankemotparten har nedlagt slik påstand:
- «1. Anken forkastes.
 2. Yrkesskadeforsikringsforeningen tilkjennes saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett med tillegg av renter etter forsinkelsesrentelovens § 3 første ledd.»
- (36) **Mitt syn på saken**
- (37) Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.
- (38) Jeg ser først på spørsmålet om det er tilstrekkelig sannsynliggjort at A ble påført sticket i arbeidstiden mens han kjørte gjennom Belgia, slik han selv har forklart.
- (39) Lagmannsretten har lagt As forklaring til grunn på dette punkt. Professor Aukrust har i sin skriftlige erklæring for Høyesterett, ut fra en gjennomgang av journalopplysningene i saken, konkludert med at «utgangspunktet for det alvorlige forløpet var etter all sannsynlighet et sekundær infisert myggstikk». Konklusjonen hans tar utgangspunkt i dr. Steinbachs operasjonsbeskrivelse fra 2. august 2004. Dr. Steinbach har der beskrevet et infisert myggstikk på baksiden av høyre overarm som kunne representere inngangsporten for den alvorlige bløtdelsinfeksjonen. Lagmannsretten viser i sin dom til denne beskrivelsen og uttaler:
- «Selv om A fikk flere insektsstikk på turen, legger lagmannsretten til grunn at det var det sticket A merket, som dannet grunnlag for det videre sykdomsforløp. Lagmannsretten ser da bort fra muligheten av at A fikk sticket mens han var hjemme i Norge eller sov/hvilte på reisen, og legger til grunn hans forklaring om at han merket sticket mens han kjørte.»
- (40) Det er etter min oppfatning ingen opplysninger i saken som gir grunnlag for å sette lagmannsrettens bevisvurdering til side. Den motstrid ankemotparten mener foreligger mellom ulike skriftlige opplysninger i saken, anser jeg som nokså beskjeden. Jeg legger atskillig vekt på at lagmannsretten etter å ha hørt både As og professor Aukrusts forklaring, i lys av det øvrige bevismaterialet har lagt til grunn at A - mens han kjørte - merket det sticket som dannet grunnlaget for det videre sykdomsforløp. Jeg har ikke holdepunkter for å bedømme dette på noen annen måte.
- (41) Saksforholdet ligger etter dette innenfor rammen «i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden» etter yrkesskadeserstatningsloven § 10. Det er derfor ikke nødvendig for meg å ta stilling til hvorvidt en langtransportsjåfør er dekket av yrkesskadeforsikringen også når han gjennomfører pålagt hvile.
- (42) Jeg går så over til å se på spørsmålet om det foreligger en slik ulykkesartet hendelse som ansvar etter yrkesskadeforsikringsloven krever, jf. § 11 første ledd bokstav a, som fastsetter at yrkesskadeforsikringen dekker skader forårsaket av «arbeidsulykke». For bestemmelse av hva som er arbeidsulykke etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, skal definisjonen i folketrygdloven § 13-3 annet ledd legges til grunn. Bestemmelsen lyder:
- «Som arbeidsulykke regnes en plutselig og uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending

som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.»

- (43) Den ankende part har først og fremst påberopt første punktum i denne bestemmelsen.
- (44) Spørsmålet om smitte kan kvalifisere som en ulykkesartet hendelse er nylig behandlet av Høyesterett i sak HR-2009-2191-A. Det heter i dommens avsnitt 22 at smitte normalt vil være forårsaket av en ytre hending som har inntrådt plutselig og uventet, men at:
- «påføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet ikke omfattes av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.»
- (45) Førstvoterende peker i avsnitt 23 på at det ikke foreligger rettskildemateriale som peker i motsatt retning, snarere tvert imot.
- (46) Hun uttaler imidlertid at løsningen kan bli annerledes dersom selve smitten er påført ved en ulykkesartet hendelse. Om dette heter det i avsnitt 24:
- «Jeg understreker at smittetilfeller unntaksvis vil kunne omfattes av reglene om arbeidsulykke dersom påføringen av smitte skyldes en ulykkesartet hendelse, for eksempel et sprøytestikk. Imidlertid foreligger det ikke et slikt ulykkesmoment i den foreliggende sak.»
- (47) Jeg forstår eksemplet i uttalelsen slik at et ulykkesmoment først og fremst vil kunne foreligge dersom sprøyten er infisert og overfører smitte. En sprøytespiss som er infisert med hepatitt C, trenger eksempelvis ut av en avfallssekk, og stikker en renholdsmedarbeider. En slik hendelse lå til grunn for Trygderettens kjennelse i sak TRR-2002-4540. Smitten ble der godkjent som yrkesskade.
- (48) Hvordan spørsmålet om ulykkesmoment stiller seg der sticket i seg selv ikke påfører smitte eller gir annen direkte skade enn selve perforeringen av huden, gir uttalelsen ikke direkte svar på.
- (49) Ved bedømmelsen av om et *insektstikk* som danner inngangsport for smitte inneholder noe ulykkesmoment, må det etter min oppfatning tas utgangspunkt i at et myggstikk som sådant er lite ulykkespreget og isolert sett knapt fører til noe som kan kalles en skade. Videre må det - etter det jeg nettopp har gjennomgått - tas utgangspunkt i at påføring av smitte som hovedregel ikke anses som arbeidsulykke. Det kan derfor bare komme på tale å bedømme hendelsen som en arbeidsulykke dersom insektsticket og smitten, kan ses under ett.
- (50) Dekning under yrkesskadeforsikringen stiller ikke krav om at ulykken har sammenheng med noen risiko ved selve arbeidet. I et grensetilfelle vil imidlertid det forhold at ulykken er yrkesrelatert, kunne være utslagsgivende for at hendelsen blir ansett som en arbeidsulykke. Det særegne ved As skade er at verken sticket eller smitten har noen tilknytning til As yrkesituasjon på annen måte enn ved at hendelsen fant sted i arbeidstiden. Ut over dette er det tale om myggstikk og smitte som personer som deltar i yrkeslivet kan bli påført hvorsomhelst og nårsomhelst, det være seg i arbeidstiden eller i fritiden. Hendelsen har derfor - selv når man ser sticket og smitten under ett - karakter av å tilhøre dagliglivets risiko. Den kan etter min oppfatning følgelig ikke få det preg av ulykkesmoment som folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum krever når hendelsen i seg selv er lite ulykkespreget. Det er altså vanskelig å se at situasjonen her skal bedømmes annerledes enn om A hadde blitt stukket hjemme og smittet på arbeidsplassen.
- (51) Jeg er etter en totalvurdering kommet til at et myggstikk med påfølgende smitte ikke er noen ulykkesartet hendelse som kan gi grunnlag for yrkesskadeserstatning etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd første punktum.
- (52) Uttalelsen i Rikstrygdeverkets rundskriv om at blant annet insektstikk vil kunne anses som arbeidsulykke, endrer ikke på dette. For det første gir uttalelsen kun uttrykk for en mulighet. For det andre kan det ikke utelukkes at et insektstikk kan skape en mer ulykkespreget situasjon, for eksempel der det som følge av sticket oppstår momentan forgiftning, forsnevring av luftveier, allergisk sjokk eller lignende, eller der sticket medfører utforkjøring eller andre ukontrollerte bevegelser med skadefølge. Jeg behøver imidlertid ikke her ta stilling til i hvilken grad slike situasjoner vil være dekket av ulykkesbegrepet i lovens forstand.
- (53) Jeg finner ved avgjørelsen ikke å kunne legge vekt på at X trygdekontor har godkjent skaden som en yrkesskade.
- (54) Ankende part har subsidiært gjort gjeldende at sticket sammen med smitten uansett må være omfattet av det avdempede ulykkesbegrep etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd annet punktum om særlig påkjenning. Jeg kan ikke se at dette alternativet er anvendelig i vår sak.

- (55) Ankemotparten har etter dette vunnet saken fullt ut og skal da etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd ha erstattet sine kostnader. Jeg er imidlertid kommet til at ankende part helt bør fritas for slikt erstatningsansvar etter lovens § 20-2 tredje ledd ettersom saken har vært av velferdsmessig betydning for ham og styrkeforholdet mellom partene tilsier slikt fritak.
- (56) Jeg stemmer for slik dom:
1. Anken forkastes.
 2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.
- (57) Dommer **Indreberg**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (58) Dommer **Flock**: Likeså.
- (59) Dommer **Øie**: Likeså.
- (60) Dommer **Gjølstad**: Likeså.
- (61) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

dom:

1. *Anken forkastes.*
2. *Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.*